

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ВОЛИНСЬКИЙ
МАТЕМАТИЧНИЙ
ВІСНИК
СЕРІЯ
ПРИКЛАДНА МАТЕМАТИКА**

Збірник наукових праць

Випуск 4 (13)

Рівне - 2007

"Волинський математичний вісник. Серія прикладна математика" публікує результати досліджень з математичного моделювання і обчислювальних методів та суміжної проблематики в галузі математики, інформатики, механіки. Розрахований на наукових працівників, викладачів вузів, аспірантів та студентів старших курсів.

"Волынский математический вестник. Серия прикладная математика".
The "Volyn Mathematical Bulletin. Applied Mathematics Series".

Редакційна колегія

Барановський С.В.	Ляшенко І.М.
Бейко І.В.	Недашківській М.О.
Бомба А.Я. (<i>відповідальний редактор</i>)	Новіков О.М.
Булавацький В.М.	Петрівський Б.П.
Бурак Я.Й.	Пономаренко Л.А.
Власюк А.П.	Пригорницький Д.О.
Войтович М.М.	Присяжнюк І.М.
Гаращенко Ф.Г.	Савула Я.Г.
Гарбарчук В.І.	Свідзинський А.В.
Джунь Й.В.	Скопецький В.В. (<i>головний редактор</i>)
Каштан С.С. (<i>секретар</i>)	Сяєський А.О.
Климюк Ю.Є. (<i>технічний секретар</i>)	Турбал Ю.В.
Кратко М.І.	Чикрій А.О.
Кузьменко А.П.	Шваб'юк В.І.
Кундрат М.М.	Янчук П.С.

Видається у Рівненському державному гуманітарному університеті при сприянні Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача НАН України, навчальних закладів та наукових товариств Волинського регіону. Друкується за ухвалою Вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 28.12.2007 р.).

Адреса редакції: 33028, Україна, м. Рівне, вул. Остафова, 31,
Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра інформатики та прикладної математики, редакція ВМВ.
Tel.: 8(0362)260-444 . E-mail: abomba@ukr.net

Зміст

<i>Наші вітання Андрію Олексійовичу Сяському .....</i>	5
<i>Барановський С.В. Автоматизація розрахунку характеристик ідеальних та квазіідеальних полів у криволінійних чотирикутних областях довільної конфігурації обмежених лініями течії та еквіпотенціальними лініями.....</i>	7
<i>Бомба А.Я., Русий Д.Е. Розв'язування нелінійних краївих задач на побудову квазіконформних сіток методом скінчених елементів .....</i>	17
<i>Бомба А.Я., Фурсачик О.А. Обернені сингулярно збурені задачі типу “конвекція–дифузія” .....</i>	28
<i>Булавацький В.М. Математичне моделювання процесу консолідації насиченого сольовим розчином релаксаційно-стискуваного пористого середовища .....</i>	37
<i>Власов Н.М., Федик И.И. Водородная проницаемость металлов при наличии внутренних напряжений .....</i>	50
<i>Гаврилюк В.І. Чисельне розв'язання модельних краївих задач на квазіконформні відображення в областях з вільними межами та однорідними включеннями .....</i>	65
<i>Елгондієв К.К. Періодичні розв'язки лінійних однорідних систем диференціальних рівнянь з імпульсною дією .....</i>	76
<i>Климуок Ю.Є. Просторові нелінійні сингулярно збурені країові задачі типу “конвекція-дифузія” із запізненням в анізотропних середовищах .....</i>	84
<i>Кравченко О.П. Аналіз коливного кола з нелінійним конденсатором .....</i>	100

Малачівський П.С. Рівномірне наближення нелінійним виразом із точним відтворенням значень функції та її похідної в зовнішніх точках	109
Сафоник А.П. Нелінійні сингулярно збурені математичні моделі процесів фільтрування	119
Присяжнюк І.П. Дослідження нелінійного сингулярно збуреного процесу трикомпонентної конвективної дифузії з урахуванням утворення речовини, що випадає в осад	129
Турбал Ю.В. Функції щільності деяких нелінійних перетворень випадкових векторів	140
Янчук П.С. Квазіспектральний спосіб побудови кусково-поліноміальних наближень для задачі Діріхле	148
Визначні математики, механіки, інформатики сучасності	
<i>До 70-річчя члена-кореспондента НАН України Богдана Йосиповича Пташника .....</i>	177
<i>Бурак Ярослав Йосипович – видатний вчений, організатор науки, громадський діяч .....</i>	180
<i>До 85-річчя видатного математика, академіка НАН України Ляшка Івана Івановича.....</i>	185
<i>Про наукову та науково-організаційну діяльність академіка I.B. Сергієнка .....</i>	188
З історії математики, механіки, інформатики	
<i>Возняк Г.М., Возняк О.Г. Основні віхи життя та наукової діяльності Миколи Чайковського .....</i>	195

УДК 519.63:532.5

Присяжнюк І.М.

**ДОСЛІДЖЕННЯ НЕЛІНІЙНОГО СИНГУЛЯРНО ЗБУРЕНОГО
ПРОЦЕСУ ТРИКОМПОНЕНТНОЇ КОНВЕКТИВНОЇ ДИФУЗІЇ З
УРАХУВАННЯМ УТВОРЕННЯ РЕЧОВИНИ, ЩО ВИПАДАЄ В
ОСАД**

Побудовано асимптотичне наближення розв'язку нелінійної сингулярно збуреної краєвої задачі трикомпонентної конвективної дифузії за умов малого масообміну в пористому пласті – двозв'язній області, обмеженій еквіпотенціальними лініями. Наведено результати числових розрахунків.

Вступ. В роботах [1 – 4] йдеться про розробку та дослідження асимптотичних методів для розв'язування типових краївих та мішаних задач для сингулярно збурених параболічних та еліптичних рівнянь у прямокутних областях з урахуванням різного рівня гладкості початкової та граничних умов, а також їх узгодженості у кутових (ребрових) точках. Успішне застосування та розвиток ці методи знайшли у роботах [5 – 6], де модифіковано відповідні алгоритми стосовно розв'язання задач конвективної дифузії при фільтрації в чотирикутних криволінійних областях, а також у двозв'язних та багатозв'язних областях. Актуальною є проблема ефективного застосування методики переходу до області комплексного потенціалу і разом з нею асимптотичного методу до розв'язання систем рівнянь для сингулярно збурених задач типу “конвекція-дифузія-масообмін”. У цій роботі йдеться про побудову асимптотичного наближення розв'язків такого роду задач для процесів трикомпонентної конвективної дифузії з урахуванням малого масообміну та утворення речовини, що випадає в осад.

Постановка задачі. Розглянемо модельну задачу типу „конвекція–

дифузія–масообмін” для області $G = G_z \times (0, \infty)$, де G_z ($z = x + iy$) – дзвів’язна криволінійна область (пористий пласт), обмежена двома замкненими гладкими контурами $L_* = \{z : f_*(x, y) = 0\}$ – внутрішній та $L^* = \{z : f^*(x, y) = 0\}$ – зовнішній (рис. 1, а):

$$D_i \left(\frac{\partial^2 c_i(x, y, t)}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 c_i(x, y, t)}{\partial y^2} \right) - v_x(x, y) \frac{\partial c_i(x, y, t)}{\partial x} - v_y(x, y) \frac{\partial c_i(x, y, t)}{\partial y} -$$

$$-k_i \cdot H_i(x, y, t) = \frac{\partial c_i(x, y, t)}{\partial t}, \quad (1)$$

$$\frac{\partial N(x, y, t)}{\partial t} = \sum_{l=1}^3 k_l \cdot H_l(x, y, t), \quad (2)$$

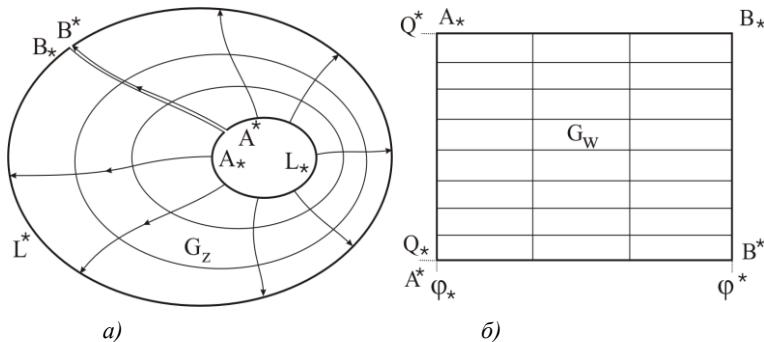
$$c_i|_{L_*} = c_{i*}(M, t), \quad c_i|_{L^*} = c_i^*(M, t), \quad c_i(M, 0) = c_{i0}^0(M),$$

$$N(M, 0) = N_0^0(M), \quad (3)$$

$$(v_x, v_y) = \text{grad } \varphi(x, y), \quad \Delta \varphi = 0, \quad \varphi|_{L_*} = \varphi_*, \quad \varphi|_{L^*} = \varphi^*. \quad (4)$$

Тут $c_i(x, y, t)$ ($i = 1, 2, 3$) – відповідно концентрації трьох сортів розчинних речовин фільтраційної течії в точці (x, y) в момент часу t , $H_i(x, y, t)$ ($i = 1, 2, 3$) – концентрація речовини i -го сорту в точці (x, y) у момент часу t , яка випадає в осад в наслідок хімічної взаємодії речовин c_1 , c_2 та c_3 , $H_1(x, y, t) = c_2 \cdot c_3$, $H_2(x, y, t) = c_1 \cdot c_3$, $H_3(x, y, t) = c_1 \cdot c_2$, M – біжуча точка відповідної кривої, $D_i = a_i \cdot \varepsilon$, $k_i = k_i^* \cdot \varepsilon$, де k_i^* , a_i – задані додатні дійсні числа, ε ($\varepsilon > 0$) – малий параметр (характеризує переваги одних складових процесу над іншими), φ , v_x , v_y – відповідно потенціал та компоненти його швидкості (швидкості фільтрації в

пористому середовищі G_z), $\sqrt{v_x^2(x, y) + v_y^2(x, y)} > v_* \square \varepsilon$, $c_{i*}(M, t)$, $c_i^*(M, t)$, $c_{i0}^0(M, t)$ ($i = 1, 2, 3$) – достатньо гладкі функції, узгоджені між собою на ребрах області G , $N(x, y, t)$ – концентрація осаду в точці (x, y) у момент часу t .

Rис. 1. Фізична двозв'язна область G_z (а) та відповідна їй область комплексного потенціалу G_w (б)

Ця модель описує процес поширення частинок трьох сортів забруднюючої речовини у фільтраційному середовищі. Причому кожна з речовин втрачає (наприклад, під дією певної хімічної реакції) свої частинки при взаємодії з речовинами іншого сорту, внаслідок чого утворюється речовина $N(x, y, t)$, яка випадає в осад.

Вважаємо, що задача фільтрації (4) є розв'язаною. Зокрема, відомим є поле швидкості. Здійснивши заміну змінних $x = x(\varphi, \psi)$, $y = y(\varphi, \psi)$ у рівняннях (1), (2) та умовах (3), приходимо до відповідної задачі для області G_w (рис. 1, б):

$$\varepsilon \cdot a_i \cdot v^2(\varphi, \psi) \left(\frac{\partial^2 c_i(\varphi, \psi, t)}{\partial \varphi^2} + \frac{\partial^2 c_i(\varphi, \psi, t)}{\partial \psi^2} \right) - v^2(\varphi, \psi) \frac{\partial c_i(\varphi, \psi, t)}{\partial \varphi} - \\ - \varepsilon \cdot k_i \cdot H_i(\varphi, \psi, t) = \frac{\partial c_i(\varphi, \psi, t)}{\partial t}, \quad (5)$$

$$\frac{\partial N(\varphi, \psi, t)}{\partial t} = \sum_{l=1}^3 k_l \cdot H_l(\varphi, \psi, t), \quad (6)$$

$$c_i(\varphi_*, \psi, t) = c_{i*}(\psi, t), \quad c_i(\varphi^*, \psi, t) = c_i^*(\psi, t), \quad c_i(\varphi, \psi, 0) = c_{i0}^0(\varphi, \psi),$$

$$N(\varphi, \psi, 0) = N_0^0(\varphi, \psi). \quad (7)$$

Асимптотика розв'язку. Розв'язок (c_1, c_2, c_3) задачі (5) - (7) знаходимо з точністю у вигляді асимптотичних рядів:

$$c_i(\varphi, \psi, t) = c_{i0}(\varphi, \psi, t) + \varepsilon c_{i1}(\varphi, \psi, t) + \sum_{l=0}^2 \varepsilon^l \Pi_{il}(\xi, \psi, t) + R_2^i(\varphi, \psi, t, \varepsilon), \quad (8)$$

де R_2^i – залишкові члени, $c_{ij}(\varphi, \psi, t)$, ($j = 0, 1$) – члени відповідних регулярних частин асимптотики, зокрема: c_{i0} – розв'язок відповідної виродженої задачі (конвективного переносу); c_{i1} – відповідні поправки, що враховують “вклад” дифузії всюди в даній області (за виключенням деякої ії приграничної зони), $\Pi_{iq}(\xi, \psi, t)$, ($q = \overline{0, 2}$) – функції типу пограншару в околі $\varphi = \varphi^*$ (відповідні поправки на виході фільтраційного потоку із області G_z), $\xi = (\varphi^* - \varphi) \cdot \varepsilon^{-1}$ – відповідне регуляризуюче перетворення (змінна розтягнення), $i = 1, 2, 3$.

Після підстановки (8) в (5) та застосування процедури прирівнювання коефіцієнтів при однакових степенях ε , для знаходження функцій c_{ij} ($i = \overline{1, 3}$, $j = \overline{0, 1}$) приходимо до таких задач:

$$\begin{cases} v^2(\varphi, \psi) \cdot c_{ij\varphi}(\varphi, \psi, t) + c_{ijt}(\varphi, \psi, t) = g_{ij}(\varphi, \psi, t), \\ c_{ij}(\varphi, \psi, 0) = h_{ij}(\varphi, \psi), c_{ij}(\varphi_*, \psi, t) = b_{ij}(\psi, t), \end{cases} \quad (9)$$

$$g_{i0}(\varphi, \psi, t) = 0, \quad g_{il}(\varphi, \psi, t) = a_l v^2(\varphi, \psi) (c_{i0\varphi\varphi} + c_{i0\psi\psi}) - k_l \prod_{m=1, m \neq i}^3 c_{m0},$$

$$h_{i0}(\varphi, \psi) = c_{i0}^0(\varphi, \psi), \quad h_{il}(\varphi, \psi) = 0, \quad b_{i0}(\psi, t) = c_{i*}(\psi, t), \quad b_{il}(\psi, t) = 0.$$

У результаті їх розв'язання маємо:

$$c_{i0}(\varphi, \psi, t) = \begin{cases} c_{i*}(\psi, t - f(\varphi, \psi)), & t \geq f(\varphi, \psi), \\ c_{i0}^0(f^{-1}(f(\varphi, \psi) - t, \psi), \psi, t), & t < f(\varphi, \psi), \end{cases}$$

$$c_{il}(\varphi, \psi, t) = \begin{cases} \int_{\varphi_*}^{\varphi} v^{-2}(\tilde{\varphi}, \psi) \cdot g_{il}(\tilde{\varphi}, \psi, f(\tilde{\varphi}, \psi) + t - f(\varphi, \psi)) d\tilde{\varphi}, & t \geq f(\varphi, \psi), \\ \int_0^t g_{il}(f^{-1}(\tilde{t} + f(\varphi, \psi) - t, \psi), \psi, \tilde{t}) d\tilde{t}, & t < f(\varphi, \psi), \end{cases}$$

де $f(\varphi, \tilde{\psi}) = \int_{\varphi_*}^{\varphi} v^{-2}(s, \tilde{\psi}) ds$ – час проходження виділеної частинки вздовж лінії течії $\psi = \tilde{\psi}$ від еквіпотенціальної лінії $s = \varphi_*$ до еквіпотенціальної лінії $s = \varphi$, f^{-1} – функція, обернена до функції f стосовно змінної φ .

Функції $\Pi_i = \sum_{j=0}^2 \Pi_{ij} \varepsilon^j$ призначені для усунення неузгодженностей,

внесених побудованими регулярними частинами $c_i = \sum_{j=0}^1 c_{ij} \varepsilon^j$, в околі

ділянки $\varphi = \varphi^*$ (виходу фільтраційної течії). Ці функції знаходимо в результаті розв'язування наступних задач:

$$a_i \cdot v^2(\varphi^*, \psi) \Pi_{ij\xi\xi}(\xi, \psi, t) + v^2(\varphi^*, \psi) \Pi_{ij\xi}(\xi, \psi, t) = d_{ij}(\xi, \psi, t),$$

$$\Pi_{ij} \rightarrow 0, \quad \text{при } \xi \rightarrow \infty, \quad \Pi_{ij}(0, \psi, t) = q_{ij}(\psi, t), \quad i = \overline{1, 3}, \quad j = \overline{0, 2},$$

де $q_{i0}(\psi, t) = c_i^*(\psi, t) - c_{i0}(\varphi^*, \psi, t)$, $q_{i1}(\psi, t) = -c_{i1}(\varphi^*, \psi, t)$, $q_{i2}(\psi, t) = 0$,

$$d_{i0}(\xi, \psi, t) = 0, \quad d_{i1}(\xi, \psi, t) = \Pi_{i0t}(\xi, \psi, t), \quad d_{i2}(\xi, \psi, t) = \Pi_{i1t}(\xi, \psi, t) -$$

$$-v^2(\varphi^*, \psi) \Pi_{i0\psi\psi}(\xi, \psi, t) + k_i \prod_{m=1, m \neq i}^3 \Pi_{m0}(\xi, \psi, t) + v^{-1}(\varphi^*, \psi) v_\xi(\varphi^*, \psi) \times$$

$$\times \xi \Pi_{i0t}(\xi, \psi, t) + k_i \prod_{m=1, m \neq i}^3 \Pi_{m0}(\xi, \psi, t) + k_i \sum_{l=1, l \neq i}^3 (c_{l0} \Pi_{(3-l)0}).$$

Розв'язки записаних вище звичайних диференціальних рівнянь отримуємо у явному вигляді. Так зокрема, матимемо:

$$\Pi_{i0}(\xi, \psi, t) = \left(c_i^*(\psi, t) - c_{i0}(\varphi^*, \psi, t) \right) \cdot e^{\frac{-\xi}{a_i}},$$

$$\Pi_{i1}(\xi, \psi, t) = -c_{i1}(\varphi^*, \psi, t) \cdot e^{\frac{-\xi}{a_i}} - \frac{a_i \xi \Pi_{i0t}(\xi, \psi, t)}{v^2(\varphi^*, \psi)}.$$

Для оцінки залишкових членів маємо задачу:

$$\varepsilon a_i v^2(\varphi, \psi) \left(R_{2\varphi\varphi}^i(\varphi, \psi, t) + R_{2\psi\psi}^i(\varphi, \psi, t) \right) - v^2(\varphi, \psi) R_{2\varphi}^i(\varphi, \psi, t) -$$

$$- \varepsilon \cdot k_i \cdot \prod_{m=1, m \neq i}^3 R_{2t}^m(\varphi, \psi, t) = R_{2t}^i(\varphi, \psi, t) - b_i(\varphi, \psi, t, \varepsilon) \cdot \varepsilon^2,$$

$$R_2^i(\varphi^*, \psi, t, \varepsilon) = R_2^i(\varphi^*, \psi, t, \varepsilon) = R_2^i(\varphi, \psi, 0, \varepsilon) = 0 \quad (i = \overline{1, 3}).$$

Тут $b_i(\varphi, \psi, t, \varepsilon)$ – відома функція, що є сумою добутків членів ряду (8), їх частинних похідних, а також коефіцієнтів при ε розкладу функції $v^2(\varphi^* - \varepsilon \xi, \psi)$ в ряд Тейлора в околі $\varphi = \varphi^*$.

Вимагаючи достатньої гладкості коефіцієнтів системи рівнянь

(1), та початкової і граничних умов (існування неперервних частинних похідних до четвертого порядку включно), а також узгодженості останніх вздовж ребер $L^* \times 0$, $L_* \times 0$ області $G = G_z \times [0, T]$, де $[0, T]$ – фіксований проміжок часу, на основі принципу максимуму для параболічних рівнянь приходимо до справедливості такого твердження:

$$R_2^i(\varphi, \psi, t, \varepsilon) = O(\varepsilon^2) \quad (i = \overline{1, 3}, (\varphi, \psi, t) \in G).$$

Знайшовши розв'язок (c_1, c_2, c_3) , легко знаходимо концентрацію осаду N в точці $(\varphi^*, \psi^*) \in G_w$ у момент часу $t = t^*$ за формулою:

$$N(\varphi^*, \psi^*, t^*) = \int_0^{t^*} \sum_{l=1}^3 (k_l \cdot H_l(\varphi^*, \psi^*, \tilde{t})) d\tilde{t}.$$

Числові розрахунки. Наведемо результати розрахунку розглянутого вище процесу типу “конвекція-дифузія-масообмін” на ідеальному плоскопаралельному фільтраційному фоні, породженному двома особливими точками $z_1 = 0$ та $z_2 = 4$ (відповідно витік та втік однакових інтенсивностей $Q_0 = 2\pi$), комплексний потенціал якого – $w = (Q_0 / 2\pi) \cdot \ln((z - z_1)/(z - z_2))$, при $\varphi_* = -2.7$, $\varphi^* = -1.5$, $AD = \{z : \psi(x, y) = 0\}$, $BC = \{z : \psi(x, y) = 2\pi\}$. На рис. 2 а), б) зображене рівномірну сітку області комплексного потенціалу G_w та відповідну динамічну сітку в G_z : $\varphi(x, y) = \bar{\varphi}_i = \varphi_* + ((\varphi^* - \varphi_*) \cdot i)/10$, $\psi(x, y) = \bar{\psi}_j = (Q_* \cdot j)/20$, $i = \overline{0, 10}$, $j = \overline{0, 20}$, величину швидкості фільтрації $v = ((dz/dw)(\overline{dz/dw}))^{-1/2}$ у вузлах (φ_i, ψ_j) , та лінії фронту конвективного переносу $f(\varphi, \psi) = t_k$, $k = \overline{1, 4}$ при $t_1 = 0.035$, $t_2 = 1.098$, $t_3 = 0.213$, $t_4 = 0.432$ (криві 1 – 4 відповідно).

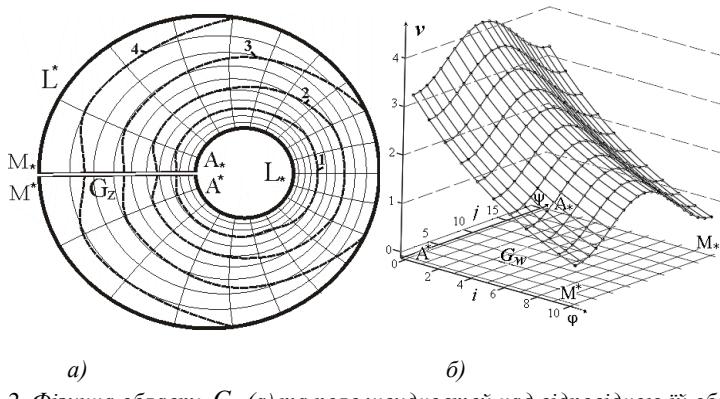

Рис. 2. Фізична область G_z (а) та поле швидкостей над відповідною її областю комплексного потенціалу G_w (б)

Розподіли концентрацій $c_i(\phi, \psi, t)$ ($i = \overline{1, 3}$) розчинних речовин при $a_1 = 1, a_2 = 2, a_3 = 3, k_1 = 2, k_2 = 3, k_3 = 4, c_{10}^0(\phi, \psi) = 0.6 + (1/4) \cdot \sin(\psi) \times (3 + (\phi + 2.7)^2)^{-1}, c_{20}^0(\phi, \psi) = 0.7 + (1/3) \cdot \cos(\psi + \pi/2) \cdot (3 + (\phi + 2.7)^2)^{-1}, c_{30}^0(\phi, \psi) = 0.5 + \sin(\psi + \pi/6) \cdot (3 + (\phi + 2.7)^2)^{-1}, c_{1*}(\psi, t) = 0.6 + (1/4) \times \sin(\psi) \cdot e^{-t} \cdot 3^{-1}, c_{2*}(\psi, t) = 0.7 + (1/3) \cdot \cos(\psi + \pi/2) \cdot e^{-t} \cdot 3^{-1}, c_{3*}(\psi, t) = 0.5 + \sin(\psi + \pi/6) \cdot e^{-t} \cdot 3^{-1}, c_1^*(\psi, t) = 0.6 + (1/4) \sin(\psi) \cdot e^{-2t} (3 + (-1.5 + 2.7)^2)^{-1}, c_2^*(\psi, t) = 0.7 + (1/3) \cos(\psi + \pi/2) \cdot e^{-2t} (3 + (-1.5 + 2.7)^2)^{-1}, c_3^*(\psi, t) = 0.5 + \sin(\psi + \pi/6) \cdot e^{-2t} (3 + (-1.5 + 2.7)^2)^{-1}$ зображенено на рис. 3.

Так на рис. 3 а) зображенено регулярні частини $c_{10}, c_{10} + \varepsilon c_{11}$, на рис. 3 б) та на рис. 3 в) – відповідно регулярні частини $c_{20}, c_{20} + \varepsilon c_{21}$ та $c_{20}, c_{20} + \varepsilon c_{21}$ (криві 1 – 3 та $1^* - 3^*$ відповідно в моменти часу $t_1 = 0.0537, t_2 = 0.1265, t_3 = 0.5236$ вздовж лінії течії $\psi = 1,57$) розв'язку поставленої задачі при $\varepsilon = 0.01$.

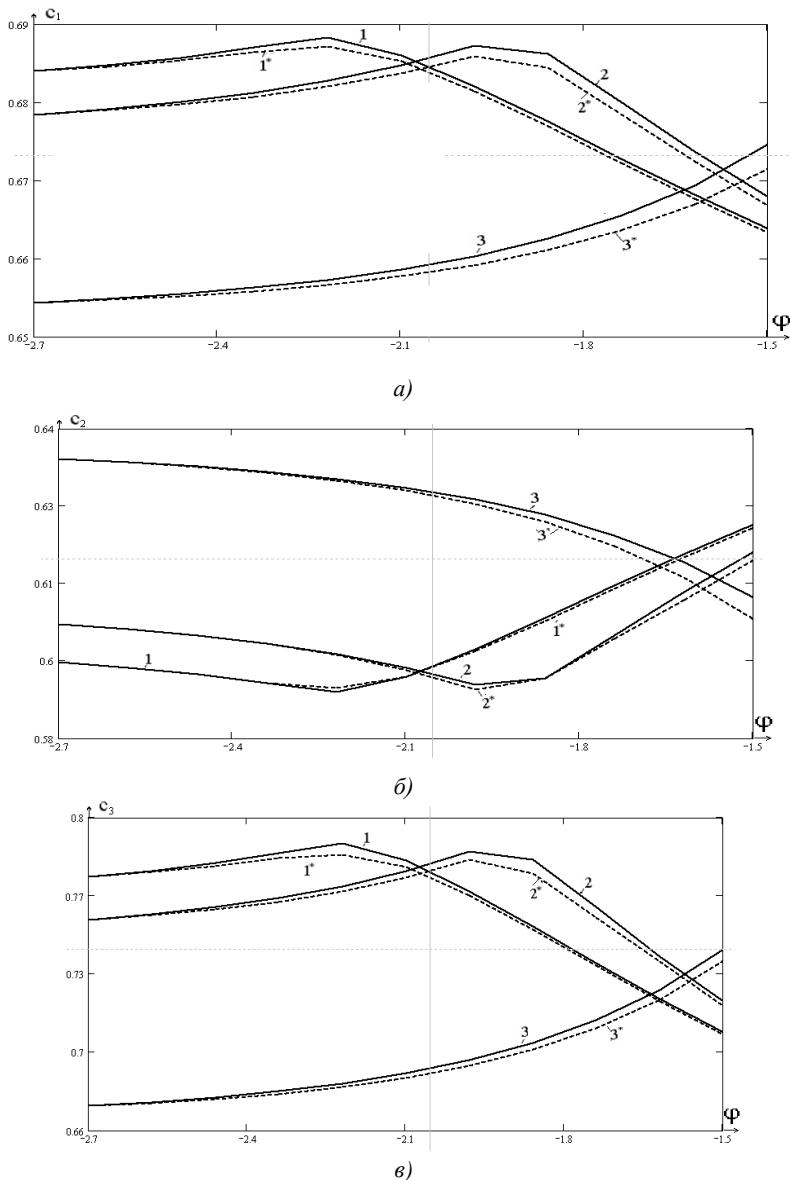

Рис. 3. Вплив дифузійних поправок на розподiл концентрацiї забруднюючих речовин

Висновки і зауваження. Встановлено зв'язок між розподілом концентрації розчинних речовин та коефіцієнтами масообміну і дифузії. Це дає можливість передбачити вибір хімічно активних речовин (вибір коефіцієнта масообміну), що візьмуть участь у реакціях, з метою ефективного очищення стічних вод.

У **перспективі** – застосування розробленого підходу до моделювання процесів біологічного очищення стічних вод від забруднень.

1. Васильева А.Б., Бутузов В.Ф. Асимптотические методы в теории сингулярных возмущений.- М.: Высшая школа, 1980.- 208 с.
2. Бомба А.Я. Про асимптотичний метод розв'язання однієї задачі масопереносу при фільтрації в пористому середовищі // Укр. мат. журн., 1982.- Т.4.- №4.- С. 493-496.
3. Bobisud L.E. Parabolic Equations with a Small Parameter and discontinuous Data // Journal of mathematical analysis and applications.- 1969.- Vol. 26.- P. 208-220.
4. Вишук М.И., Люстерник Л.Я. Регулярное вырождение и граничный слой для линейных дифференциальных уравнений с малым параметром // Успехи математических наук, 1957.-12, вып. 5.- С. 3-122.
5. Бомба А.Я., Скопецький В.В., Присяжнюк И.М. Решение задач типа “конвекция-фильтрация” в многосвязных областях // Компьютерная математика.- 2004.- №2.- С. 99-104.
6. Присяжнюк. И.М. Асимптотический метод решения сингулярно-збуренных краевых задач типа “конвекция-дифузия” у много связных областях // Волинський математичний вісник. Серія “Прикладна математика”.- 2003.- Вип. 1.- С. 118-128.

Рівненський державний гуманітарний університет

E-mail: igor_pri@mail.ru

Надійшла 01.08.2006

Присяжнюк И.М. ИСЛЕДОВАНИЕ НЕЛИНЕЙНОГО СИНГУЛЯРНО-ВОЗМУЩЕННОГО ПРОЦЕССА ТРИКОМПОНЕНТНОЙ КОНВЕКТИВНОЙ ДИФУЗИИ С УЧЕТОМ ОБРАЗОВАНИЯ ВЕЩЕСТВА, КОТОРОЕ ВЫПАДАЕТ В ОСАДОК // Построено асимптотическое приближение решения нелинейной сингулярно-возмущенной краевой задачи трикомпонентной конвективной диффузии при условии малого массообмена в пористом пласте –

двусвязной области, ограниченной эквипотенциальными линиями. Приведены результаты числовых расчетов.

Prysjazhnjuk I.M. RESEARCH OF THE NONLINEAR SINGULAR- INDIGNANT PROCESS OF THREE COMPONENT CONVECTION DIFFUSION WITH THE ACCOUNT OF CREATION SUBSTANCES, WHICH IS PRECIPITATE IN DEPOSIT // *The asymptotic approximation of the decisions of nonlinear singular indignant boundary-value problem of three component convection diffusion under condition of small mass exchange in porous layer – two-coherent area, bounded by equipotential lines, is constructed. The results of numerical researches are given.*

Наукове видання

ВОЛИНСЬКИЙ МАТЕМАТИЧНИЙ ВІСНИК

серія прикладна математика

Збірник наукових праць

Випуск 4 (13)

Відповідальний за випуск
Бомба А.Я.

Підписано до друку 28.12.2007 р.
Папір офсет. Формат 60/84 1/16.
Ум. друк. арк. 7,5. Тираж 100. Зам. № / .

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
Україна, м. Рівне, 33028, вул. С. Бандери, 12